

PAPER DETAILS

TITLE: Sigmund Freud'un Görüşlerinin Eğitime Yansımaları

AUTHORS: Hazal Sema TEKKELİ, Akif AKTO

PAGES: 964-982

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2275177>

SIGMUND FREUD'UN GÖRÜŞLERİNİN EĞİTİME YANSIMALARI

Hazal Sema TEKKELİ

Milli Eğitim Bakanlığı, hazalsematekkeli@hotmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-5838-6335>

Akif AKTO

Mardin Artuklu Üniversitesi, akifdakto@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-5838-6335>

Article Types / Makale Türü: Research Article / Araştırma Makalesi
Received / Makale Geliş Tarihi:25/02/2022, **Accepted / Kabul Tarihi:** 29/12/2022

SIGMUND FREUD'UN GÖRÜŞLERİNİN EĞİTİME YANSIMALARI

ÖZ

Teknolojik ve bilimsel gelişmelerin çok hızlı olduğu bu yüzyılda değişim ve yeniliklere ihtiyaç duyulan alanlardan biri şüphesiz ki eğitimidir. Eğitimi farklı bakış açılarıyla yeniden ele almak çeşitli düşünce paradigmaları doğurabilir. Eğitimde anahtar paradigmalardan biri, bireyin psikoanalitik yapısıyla bağlantılıdır. Bu bağlamda, araştırmanın amacı; Sigmund Freud' u, hayatını, fikir dünyasını, kuramlarını eğitimin çeşitli boyutlarıyla ilişkilendirmektir. Bu çalışmada, Freud' un topografik kuramı ve yapısal kişilik kuramı; kişilik, kimlik eğitimi gibi eğitimin bazı boyutlarıyla ilişkilendirilmiştir. Ayrıca, psiko-seksüel gelişim kuramı, cinsel eğitim, erken çocukluk dönemi eğitimi ve pedagoji alanları ile örneklenilerek sunulmuştur. Çalışmanın amacı, Ödip kompleksi, bastırma, kastrasyon gibi Freudyen kavramların eğitimin çeşitli boyutlarıyla nasıl ilişkilendirilebildiğini açıklamaya çalışmak ve Psikoanalitik kavramların eğitim için nasıl faydalı olabileceğini göstermektir. Bu çalışma; kuramsal doküman analizi kullanılarak yapılmıştır. Psikoanalitik kuramlar ve Freudyen kavramların eğitim çerçevesinde insanı nasıl etkileyebildiğini göstermek araştırmanın önemini vurgular. Ayrıca, Freudyen kuram ve eğitimi bütünleştirmek için örnekler vererek eğitim yeniden ele alınmıştır. Bu çalışmanın eğitimcilere ışık tutabileceği ve örnekler sunabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim ve Freud, Ödip Kompleksi, Kastrasyon, Cinsel Eğitim ve Freud, Freud Kuramları, Erken Çocukluk Eğitimi

THE REFLECTIONS OF SIGMUND FREUD'S VIEWS ON THE EDUCATION

ABSTRACT

One of the fields in which change and innovations needed is surely education in this century when technological and scientific improvements are so fast. To reconsider education with different views may create various thought paradigms. One of the key paradigms for education is related to one's psychoanalysis. In this context, the purpose of the study is to associate Sigmund Freud, his life, world of ideas, theories with various aspects of education. In this study, Freud's topographic theory and structural personality theory were associated to some aspects of education such as personality, identity education. Also, psychosexual theory was submitted by being exemplified with sex instruction, early childhood education and pedagogy. The goal is trying to explain how Freudian concepts such as Oedipus complex, repression, castration may be associated to various aspects of education. Trying to show how psychoanalytic concepts may be useful for education is the aim. Theoretical document analysis was used. To show how psychoanalytic theories and Freudian concepts may influence person in the framework of education emphasizes importance of the study. Also, education was rehandled by giving sample examples for integrating Freudian theory and education. This study is thought to be able to light and offer examples for educators.

Keywords: Education and Freud, Oedipus Complex, Castration, Sex Instruction and Freud, Freudian Theories And theories, Early Childhood Education

GİRİŞ

İnsanoğlunun yüzyıllardan beri süregelen eğitim ihtiyacı; birçok bilim adamı, filozof, araştırmacı, kuramcı ve eğitimcinin merakını uyandırmıştır. Bu bağlamda, eğitim olgusunun farklı bakış açılarına göre tanımlandığını görmek kaçınılmazdır. Bireyin gelişime ve eğitime gereksinim duyması; kendi doğasını merak etmesinin ve öğrenmeye çalışmasının sonucunda gerçekleşmiştir.¹Bu sebeple kişinin bilim insanı, eğitimci, filozoflar hakkında bilgi sahibi olması, gelişimine ve eğitilmesine ışık tutacağı gibi; olaylara ve olgulara detaylı bakabilme perspektifi de sunacaktır. İnsanın düşünce dünyasının zenginliğine vurgu yapan bu düşünce, Freud'un evrendeki en büyük gösterinin kişinin aklını keşfettiğin anda başladığını ileri sürmesi fikri ile örtüşür²

Sigmund Freud'u, hayatını, fikir dünyasını, kuramlarını anlamak amacıyla Freudyen kuram incelenildiğinde; bu kuramın sadece psikiyatri için değil; psikoloji, sanat, felsefe, antropoloji, sosyoloji ve siyaset gibi alanlar için mühim, kendine has bir düşünce alt yapısı ortaya çıkardığı görülmektedir. Freud, beynin "medulla oblongata" gibi somut olan bir kısmını incelemiş, devamında zihnin nasıl işlediğini açığa çıkarma gayreti içinde disiplinler arası unsurları da kullanarak bilinçaltı benlik gibi soyut olan kavramlara doğru ilerlemeler kaydetmiştir. Bu durum literatürde "gözlenebilir olandan meta psikolojiye doğru" olarak adlandırılmaktadır.³Freudyen kuramın, üzerinde 45 sene çalışılarak defalarca gözden geçirilip düzeltilen ve disiplinler arası ve somuttan soyuta bir yaklaşıma sahip kuram olduğu görülmektedir. Ayrıca, Adler, Ericson, Hönrey, Juge gibi birçok bilim insanı Freudyen psikoterapi ve kişilik kuramlarının öncülüğünde kendi kuramlarını geliştirmişlerdir. Ancak, temelde ilk kuramı ortaya atan Freud'un fikirlerini incelemek ve birçok bilim insanına yol gösterici olduğunu vurgulamak gerekir.⁴ Freud'un bilimsel katkılarının medeniyet için çok anlam ifade ettiğini belirten Beerman, ilk kez çocukluk yaşantılarına vurgu yapan Freud'un çocukluk dönemine verdiği önemin kişilik eğitimine etkilerini vurgulamıştır. Çocukluktaki yoğun duygusal çatışmalar çözülmezse bu çatışmaların ortadan kaybolmadığını ve daha sert duygusal rahatsızlık olarak şekil değiştirdiğini ya da devam ettiğini, hatta hayatla mücadele ederken içe sinen bir huzursuzluk yaratabildiğini ifade etmiştir.⁵Kısaca, çocukluk yaşantılarının ileride kişilik ve kimlik eğitimi şekillendirdiği şeklinde kayda değer bir bilgiyi savunan Freudyen kuramın, bahsedildiği gibi somuttan soyuta olması, disiplinler arası olması, yaklaşık yarım asır üzerinde emek verilmesi, birçok filozofa, bilim insanına ve eğitimciye yol gösterici bir başlangıç noktası olması açısından incelenmesi önerilir.

Morris tarafından psikanalizin babası olarak adlandırılan Freud'un, zihninin karmaşıklığı, nörolog ve uzman olması, fikirlerini anlayabilmeyi zorlaştırmış ve yaşadığı çağda geniş çapta okunmamasına sebep olmuştur.⁶Onun fikirlerini anlayabilmek için, yaşamını ve teorilerini birlikte ele almak gerekir. Doksat, Freud vakalarının bir kısmını bir araya getirdiği çalışmasında, Freud'un psikanaliz teorisi ile iyileştirmeye çalıştığı hastaların gerçekte iyileşmediklerini ileri sürer.⁷ Bu durum; normal-anormal, iyileşme-hastalık bağlamında Freud vakalarını değerlendirirken bir yöntem sunduğunda Freud'un iyileşme kavramı ile kastettiği ölçütler göz önünde bulundurulabilir. Yalnızca bu açıdan "Freudyen iyileşme nedir?" şeklinde sorgulama yapılabilir.

1 Ömer Erduran ve Nezahat (ed.), *Geliştiren Anne-Baba* (İstanbul: Remzi Kitabevi, 2016),17.

2 Elif Eda Özdamla, *Sigmund Freud*, 1.

3 Endam Köybaşı, "Freud'un Zihin Kuramı Bize Ne Anlatır?", *Madde, Diyalektik ve ToplumBilim ve Aydınlanma Akademisi*, 3/3, (2020), 185- 193

4 Kemal Özcan Uzman Psikolog, "*Kemal Özcan sayfası makale yazarları*" (Erişim 10 Kasım 2022), <https://kemalozcan.org/sigmund-freud-psikanalitik-kuramin-degerlendirilmesi>

5 Rabbi Leonard Beerman, *Sigmund Freud: May 11, 1956. The Eternal Dissident: Rabbi Leonard I. Beerman and the Radical Imperative to Think and Act (Ebedi Karşıt Görüşlü Rabbi Leonard I. Beerman ve Düşünmek ve Harekete Geçmek için Radikal Mecburiyet)*. (2018). 43-46.

6 Marla Morris, "Psychoanalytic Curriculum Concepts Counterpoints [Psikoanalitik Müfredat Kavramları -Karşı Sürüm]", (2016), 320.

7 M. Kerem Doksat - G. Doksat Neslim, "Sigmund Freud'un Vakalarının Gerçek Yüzü", *New/Yeni Symposium Journal* 3 /51 (2013), 158-165.

Batı dünyasında Charles Darwin' in evrim teorisi gibi ses getiren Freud' un psikanalitik teorisi; Freud' un takipçilerinin onun tüm fikirlerine katılmamalarına rağmen dahi olduğunu düşünmelerine neden olmuştur. Ancak; onun akıl sağlığının yerinde olmadığını düşünen birçok tıp alanı profesörü de vardır. Örneğin; yetişkinlerdeki gibi çocukların cinsel dürtülerinin davranışları belirlemedeki önemini vurguladığı teorisi oldukça tartışılmıştır⁸ Yetişkin ve çocuk cinselliğinin benzerliklerini sergilemesi, fikir olarak bilim dünyasında tam bir kaosa sebep olmuştur. Özşahin, yetişkin ve çocuk cinselliği arasındaki benzerlik ve farklılıkları çalışmasında çocuksu masumluk ve Freud psikoanalitik kuramı açısından değerlendirmiştir⁹ Çalışmanın ilerleyen bölümünde bu konuya yer verilmiştir. Freud' un fikirlerine ilişkin hala bilgilerin yetersiz kaldığı pedagoji alanında onun sistematik olmayan teorileri tam manasıyla birleştirilememiştir. Bugüne dek pek çok eğitimcinin Freud' un adını anıp onun orijinal eserlerini okumadan yorumlamaları şaşırtıcıdır¹⁰ Bu bağlamda farklı fikir dünyası ile psikanaliz teorisini ortaya atarak bireyin bilinçaltına yoğunlaşan Freud' un gelişim dönemlerine dikkat etmenin önemini vurgulaması, pedagoji ve eğitim alanlarına yaptığı katkıları bilmek eğitimcilere başka bir perspektif kazandırabilir. Özellikle bilinçaltı çalışmaları ve çocuk-ebeveyn ilişkisini oluşturan erken dönem yaşantılarına ilişkin kavramları, psikoloji, din, antropoloji, sosyoloji, terapi, edebiyat, sanat ve tarih vb. alanlarda büyük tesir bırakmıştır.¹¹

Freud' un yaklaşımına karşı çıkılsa da savunulsa da her iki durumda da bu teorisinin bir dönüm noktası niteliğinde olduğu ve literatürde referans gösterildiği görülmektedir¹² Freud' un kuramının kapsamının geniş olmasından ve literatürde eğitim ve Freud' un kuram konusunu bağdaştıran çalışmaların dağınık olmasından kaynaklı bu çalışmanın bu çerçevede kısmen düzenleyici rolünde örnek fikirler sunarak eğitimcilere yol gösterme gayretinde olduğu ifade edilebilir.

1. SİGMUND FREUD (1856 - 1939)

Sigmund Freud (Sigismund Schlomo Freud) Avusturyalı bir psikiyatristtir ve 20. yüzyılın en etkili psikoloji kuramcısıdır.¹³ Sigmund Freud, 1856 yılında Avusturya-Macaristan imparatorluğuna ait küçük bir şehir olan Freiberg' in Mahren kasabasında (Moravya' da) doğar. 1860 yılından sonra ailesiyle Viyana' ya taşınarak ömrünün geri kalanını burada geçirir. Freud orta halli bir Yahudi ailesinden gelir. Babasının yaptığı ikinci evlilikten doğan çocukların en büyüğüdür. Babasının ilk evliliğinden de iki yetişkin abisi vardır. Kendisinden 20 yaş büyük olan abisinin bir çocuğu olduğundan, Freud doğduğu andan itibaren dayı olmuştur. Freud' un hayatında yeğeni, kendi ve yedi küçük kardeşi önemli rol oynar.¹⁴ Babası yün tüccarıdır. İnsanlardan kısmen uzak, soğuk ve otoriter bir kişiliğe sahiptir.¹⁵ Freud çocukluğu boyunca ailesiyle birlikte maddi sıkıntı yaşar; ama babası, Freud' un zeki ve çalışkan olduğunu bildiğinden eğitimine her zaman öncelik verir, hiçbir masraftan kaçınmaz. Dokuz yaşındayken Gymnasium' u (ortaokul) kazanır ve orada geçirdiği son altı sene içerisinde sürekli sınıf birincisi olur. Mezun olduğunda on yedi yaşındadır. Mesleğine henüz karar verilmemiştir. O güne kadar genel bir eğitim alır. Üniversiteye gideceği kesindir ama bölümü henüz belli değildir. Freud, bilimsel kariyer hayatı için doktor olmayı hiç düşünmediğini ifade eder.¹⁶ Çoğu kez

8 David Reed Shaffer, *Developmental Psychology: Childhood and Adolescence [Gelişim psikolojisi: çocukluk ve ergenlik]* (Belmont, Kaliforniya: Wadsworth, 1946), 42-45.

9 Sunay Özşahin, "Bir Freud Masalı: Çocuk Masumluluğu", *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi* 3/ 6 (2019), 129-137.

10 Gred Dimitriadis ve Bob Lingard (ed.), *Freud and Education [Freud ve Eğitim]* (İngiltere, Londra: Routledge Yayıncılık, 2011), 53.

11 Anita Woolfolk Hoy, *Eğitim Psikolojisi*, çev. Duygu Özen (İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2015), 66-67.

12 Kemal Özcan Uzman Psikolog, "Kemal Özcan sayfası makale yazarları" (Erişim 10 Kasım 2022), <https://kemalozcan.org/sigmund-freud-psikanalitik-kuramin-degerlendirilmesi>

13 Pınar Çıngır, *Freudian Theories on Education [Eğitimde Freud Tarzı Teoriler]* (Bursa:Uludağ Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi, 2010), 14

14 Selçuk Budak ve Ö Yurttaş (ed.), *Sigmund Freud, Psikanalize Giriş Dersleri, Öteki Psikoloji* (İstanbul: Öteki Yayınevi, 2018), 51.

15 Sigmund Freud, *Sigmund Freud- Psikanaliz Üzerine (New Introductory Lectures on Psycho-analysis)*, çev. Elif Çalınır, (İstanbul: Olimpos Yayınları, 2019).

16 Selçuk Budak ve Ö Yurttaş (ed.), *Sigmund Freud, Psikanalize Giriş Dersleri, Öteki Psikoloji* (2018), 51.

de doktorluğun konum ve faaliyetleri konusunda fazla ilgili olmadığını belirtir.¹⁷ Üstelik insan davranışları ve doğal nesnelerin özünü öğrenme isteği içerisindeydi.¹⁸ Okulu bitirmek üzere katıldığı okuma dersinde 'doğa' üzerine yazılan süslü bir denemeden etkilenir. Pratik sebeplerden dolayı tıp alanını seçmek durumunda kalır. 17 yaşında, 1873 sonbaharında, üniversiteye tıp öğrencisi olarak kaydolur. Fakat tıp derecesi almak için acele etmez. İlk bir iki yıl farklı konularda dersler alsa da sistemli olarak ilk önce biyoloji, sonra da fizyoloji üzerinde yoğunlaşır. Üçüncü sınıftayken yılanbalığının anatomisini inceleme ödevinde dört yüz tane örneği kesip açarak detaylı bir şekilde ilk araştırmasını gerçekleştirir. Kısa bir süre sonra Brücke'in yönettiği fizyoloji laboratuvarına girerek orada altı yıl mutlu bir şekilde çalışır. Fiziksel bilimlere yönelik tutumu sergilemesi, onun laboratuvarında geçirdiği yıllardan etkilendiğinin bir göstergesidir. O senelerde, esasen merkezi sinir sisteminin anatomisi üzerinde çalışır, makaleler yayınlamaya başlar. Laboratuvar çalışmaları, ailesinin maddi ihtiyaçlarını karşılamaya yetmediği için 1881'de tıp diplomasını almaya karar verir. Bir yıl sonra laboratuvarından istemeden ayrılarak Viyana Genel Hastanesi'nde göreve başlar. Beyin anatomisi hakkında makaleler çıkarır. 1884 yılında kokainin klinikte kullanımına ilişkin araştırmalar yapar. 1885 yılında nöropatoloji alanında "Privatdozent" (Üniversite Hocası) unvanı alır. Freud erken yaşlardan itibaren önemli bir insan olma hırsları ile keşifler yapmak düşüncesindedir.¹⁹ Beklediği bilimsel keşifler bir türlü gerçekleşmediğinden artık cesareti kırılmaya başlar ve o sıralarda Martha Bernays'a aşık olur. Evlenip eşini rahat ettirmek için para kazanması gerekmektedir. Dört sene nişanlı kaldıktan sonra evlenen Freud, nişanlı olduğu yıllarda hipnozla ilgili çalışmaları gözlemlemek amacıyla bir araştırma bursu kazanır ve bilinçaltının gücü konusunda fikirleri oluşmaya başlar. 1899 yılında ise kendi iç dünyasını irdelemesi, hastaları gözlemlemesi, Joseph Breuer ile olan çalışması sonucunda "Rüyaların Yorumlanması" adlı kitabını çıkarır.²⁰ Freud yakın geleceği adına iki amaç belirler. İlki doçent olmak diğeri ise Paris'te ün kazanmış nörolog ve psikiyatr Charcot'un yanında kalmasına yarayacak yukarıda bahsi geçen araştırma bursunu kazanmaktır. Zor bir süreç geçirdikten sonra faydası olacağına inandığı amacına 1885 yılında ulaşır.²¹ Çalışmak amacıyla bir süre Charcot'un küçük histerik sendromlarla, belirtileri ortaya çıkarmada kullanılan hipnotizma yöntemiyle yakından ilgilenir.²² Bu sayede Freud adına ruh dünyasının araştırılmasının ilk adımı atılır.

1886'nın ilkbaharında Viyana'ya döndüğünde, ilk olarak sinir hastalıkları uzman hekimi olarak özel muayenehane açar ve dört sene mektuplaştığı nişanlısıyla evlenir. Bu esnada nöropatoloji alanında çalışmalarına devam ederek çocuklarda beyin felci üzerinde hatırı sayılır bir başarıya sahip olur. Söz yitimi konusunda bir monografi çıkarır. Yine de nevroz konusundaki ilgisi zihnini sürekli meşgul eder ve birtakım başarısız elektroterapi deneyimlerinden sonra daha çok hipnozla telkin yöntemine odaklanır. Freud'un kendinden epey yaşlı olan uzman doktor arkadaşı Joseph Breuer, histeri hastası olan bir kızı yeni bir tedavi yöntemi kullanarak tamamen iyileştirmiştir. Freud arkadaşını bu yöntem konusunda yeniden çalışması için ikna etmeye çalışır. Kendisi de bazı yeni vakalarda büyük başarı elde eder. Teoride ve uygulama esnasında hipnoz sırasında yaşananlar hususunda Breuer ile fikir ayrılıkları yaşayarak farklı yollarda devam ederler. Freud artık psikanaliz adında yeni bir fikrin temellerini atmaya yönelir. Tüm hayatını bu noktadan sonra psikanaliz ile temellendirmeye ve teoriyle pratikte bu temeli entegre etmeye adanır.²³

Freud, mutlu bir evlilikten doğan üç kız, üç erkek olmak üzere altı çocuk babasıdır. Geleceğin seçkin bir psikanalisti olacak kızı Anna Freud, babasının çalışmalarını farklı bir perspektifte devam ettirmiştir.²⁴ Mutlu aile hayatı dışında iş hayatında bu kadar şanslı değildir. Freud'un düşünce yapısını şekillendirmede içinde yaşadığı çevrenin etkisi büyüktür. Viyana'da hakim olan Yahudi düşmanlığı, üniversitedeki öğretim görevlisi pozisyonunu olumsuz yönde etkiler. Özellikle Berlinli kulak, burun, boğaz doktoru Wilhelm Fliess ile arkadaşlığı süresince on beş sene boyunca, fikirlerini ve eserlerinin taslak örneklerini onunla

17 Michael D Berry, "Key Pedagogic Thinkers- Sigmund Freud", *Pedagogik Gelişim Dergisi* 4 / 1 (2014), 20–23.

18 Kamuran Şipal (ed.), *Sigmund Freud- Psikanaliz Üzerine Beş Konferans ve Psikanalize Toplu Bakış*. (İstanbul: Say Yayınları, (2018), 2/7.

19 Selçuk Budak ve Ö Yurttaş (ed.), *Sigmund Freud, Psikanalize Giriş Dersleri, Öteki Psikoloji* (2018), 51.

20 Elif Eda Özdamla, *Sigmund Freud*, (İstanbul: EZR Yayıncılık, 2019)

21 Kamuran Şipal, *Sigmund Freud- Psikanaliz Üzerine Beş Konferans ve Psikanalize Toplu Bakış*, 2/8.

22 Işık Savaşır ve Yusuf Savaşır (ed.), *Charles Brenner - Psikanaliz Temel Kavramlar*, (HYB yayıncılık, 1998), 8.

23 Kamuran Şipal, *Sigmund Freud- Psikanaliz Üzerine Beş Konferans ve Psikanalize Toplu Bakış*, 2/12.

24 Freud, *Sigmund Freud- Psikanaliz Üzerine*, çev. Elif Çaliner, 8.

mektuplaşarak paylaşır. Bu taslaklar arasında Freud'un kariyer dünyasında dönüm noktası olan "Bilimsel Bir Psikoloji'nin Taslağı" çalışması, onun fizyolojiden psikolojiye yöneldiğini gösteren eseridir. Bu eser Freud'un psikanaliz alanında, bu alan daha var olmadan önce nasıl düşündüğünü ve psikanalizin temellerini nasıl attığını gösterir. Freud, Fliess ve birkaç öğrencisi dışında çalışmalarında meslektaşlarından fikirleri bağlamında fazla destek görmemiştir. Fakat bir süre sonra Zürih Psikiyatri Kliniği yöneticisi ve onun asistanı olan C.G. Jung, onu desteklemeye başlayınca psikanalizin başlangıcı sağlanır. 1908'de ilk uluslararası psikanaliz toplantısı Salzburg'da gerçekleşir. 1909'da Freud ve Jung ilk defa konferans vermeleri amacıyla ABD'ye davet edilir. Freud'un kitapları başka dillere çevrilmeye başlanmıştır ve dünya çapında bazı bölgelerde psikanaliz uygulama grupları meydana gelir. Freud'un fikirlerini kabul ettirmesi o kadar kolay olmamıştır. Alfred Adler ve Jung ile olan yolları, fikir ayrılıkları sebebiyle ayrılmıştır.²⁵

Burada Freud'un üniversite yıllarında kendisini bilime adayan nörolog Freud ile seneler sonrasında psikanalizi icat eden Freud birbirinden çok farklı kişiler gibi gözükse de tüm yaşamını ve eserlerini dikkatle inceleyen birisi için devamlılığı olan ya da kesintiye uğrayan düşünce dünyasına rağmen süreklilik içerisinde ve doğal olan bir süreçten bahsedilebilir.²⁶ Bu bilgi dikkate alınarak eserleri değerlendirilebilir.

Birinci Dünya Savaşı başladığı için psikanalizin dünyaya yayılması bir süreliğine sekteye uğrar. Kısa bir süre sonra Freud hayatının en büyük trajedilerini arka arkaya yaşamaya başlar. Önce kızlarından biri vefat eder ve ardından en sevdiği yeğenlerinden biri ölür. Ömrünün son on altı senesi yakalandığı kötü bir hastalıkla boğuşarak geçer. Bu kadar olumsuz olayların içerisinde yine de fikirlerini üretmeye devam eder. Özellikle sosyoloji alanında geniş çapta tanınmıştır. 80. doğum gününde "Royal Society" (Kraliyet Topluluğu) daimi yazar üyelerinden biri olarak seçilir ve bu durum ona büyük haz verir. 1938 yılında Hitler Avusturya'yı işgal ettiğinde Freud, hatırı sayılır dostları ve hayranları sayesinde bir şöhrete sahiptir. Ancak yazıları için aynı durum söz konusu olmamıştır. Tüm yazılarına el konulmuş ve imha edilmiştir. Freud'un Viyana'yı terk etmesi kaçınılmaz hale gelir ve işgal yılında ailesinden birkaç kişiyle birlikte Londra'ya göç eder. Bir sene sonra 23 Eylül 1939'da hayata veda eder.²⁷

Freud geliştirdiği psikolojik kuramları, fizyolojik temellere dayandırma konusunda oldukça uğraşlar vermiştir. 1954 yılında yazdığı Psikoterapi ve Psikanalizin Tarihi adlı eserinde, 1890'lı yıllarda nöroloji ve psikolojiyi bağlantı kurarak bir arada açıklamaya çalışmak adına çok mücadele ettiği görülmektedir.²⁸ Fakat iki bilim dalı tam bir bütünlük açısından tatmin sağlamadığından çabaları sonuçsuz kalmıştır.²⁹ Bu noktada, Freud'un mücadele ruhunu ve mücadele ederken doğru bildikleri hakkında zorluklara rağmen pes etmediğini görmek mümkündür.

Freud'un Paris'ten döndükten sonra kendi muayenehanesini açması ile meslek hayatına hipnozcu olarak başladığı görülür. Burada ilk defa hastalar üzerinde hipnotik telkin uygulamasını denemiş ve odasındaki kanepesinde hastaların transa geçmesini sağlamıştır. Çünkü hastanın uzanması trans geçişini kolaylaştırmaktadır. Bu şekilde hastanın ikinci zihnine girmeyi deneyen Freud, hastalarını iyileştirebilmek adına su tedavisi, elektroterapi gibi farklı yollar da denemiştir. Histerisi çok ciddi durumda olan, sürekli kasılmaları, görme ve konuşma sorunları yaşayan Anna O. konuşarak tedavi etmeye çalıştığı ilk hastadır. Bundan sonra Freud, hipnoz ve telkin tedavisinin yanı sıra konuşma terapisini de tedavilerinde kullanmaya başlamıştır. Çoğu histeri hastasının çocukluk yaşantılarında travmalar, cinsellik içeren tacizler ya da baskılanan cinsel fanteziler olduğunu fark eder. Bu sebeple kadın hastaları seanslar sırasında Freud'a romantik yaklaşımlar sergilediğinden Freud bu konuları daha derinden araştırmaya karar vermiştir.³⁰ Freud'un cinsel eğitime ve çocukluk travmalarına bu denli önem vermesinin sebebi, çocukluk yaşantıların ileride yaşamı derinden etkileyebilme gücüne sahip olmasını keşfetmesinden kaynaklanmaktadır.

25 Kamuran Şipal, *Sigmund Freud- Psikanaliz Üzerine Beş Konferans ve Psikanalize Toplu Bakış*, 2/14.

26 Esra Koska - Burak Öztornacı, "Sigmund Freud: Eleştirel Bir Biyografi Denemesi." *Madde, Diyalektik ve Toplum* 3 / 3 (2020) 177-84.

27 Kamuran Şipal, *Sigmund Freud- Psikanaliz Üzerine Beş Konferans ve Psikanalize Toplu Bakış*, 2/10.

28 Vikipedi-Özgür Ansiklopedi "*Vikipedia Yazarları*" (Erişim 2 Şubat 2021). <https://tr.wikipedia.org/wiki/Psikanaliz>.

29 Işık Savaşır ve Yusuf Savaşır, *Charles Brenner - Psikanaliz Temel Kavramlar*, 18.

30 Sigmund Freud, *Sigmund Freud- Bilinçaltını Keşfetmek*. Çev. Oğuz Tüz, (İzmir: İkilem Yayınevi, 2020), 111.

2. SİGMUND FREUD' UN EĞİTİM GÖRÜŞLERİ

2.1. GELİŞİM DÖNEMLERİNE GÖRE EĞİTİM GÖRÜŞLERİ

Freud, psikolojide etkili bir kuram olan psikanalizi ortaya atmış ve psikanaliz kuramını bilinç sınıflaması, kişilik yapısı ve psiko-seksüel gelişim dönemleri olarak üç kategoride toplamıştır.

2.1.1. BİLİNÇ SINIFLAMASI

İnsanın bilinçlilik hali “bilinç” ve “bilinçaltı” olmak üzere iki grupta toplanır. Farkındalık halindeki yaşantılar bilinci temsil ederken farkında olunmayan yaşantılar ise bilinçdışı ile ilişkilidir. Bilinçdışındaki yaşantılar bazı özel tekniklerle bilinç düzeyine çıkarılabilir.³¹ Psikanalizin kurucusu Sigmund Freud, zihni bir buzdağı olarak betimler. Genel çerçevede bilinç ve bilinçaltı olarak tanımladığı bilinç evrelerini buzdağının suyun altında ve üstünde kalan bölümleriyle ilişkilendirerek anlatır. Freud’a göre bilincin büyük bir bölümünü içine alan bilinçaltı; korkuları, bencil ihtiyaçları, utanılacak yaşantıları, ahlak dışı olan dürtüleri kapsar. Bilinçli durumlar, düşünceler ve algılar mantıksal olarak ihtiyaçlara göre kullanılan farkındalık içeren durumlarla ilişkilidir. Freud bilinç ve bilinçaltının yanı sıra önbilinçten de söz eder. Önbilinçte farkında olunmasa da hemen bilince taşınabilecek anılar ve bilgiler vardır. Örneğin, güneşin renginin turuncu, sarı ve bunlara yakın renklerden oluştuğunu bilmek gibi. Fakat Freud ortaya attığı kavramları beyin biyolojisiyle açıklamak için yeterli sayıda hipotezler üretmemiştir.³²

Freud; öncelikle ‘Topografik Modeli’ geliştirmiştir. Fakat bu modelin kişilik yapısını açıklamada yetersiz kaldığını düşünerek ‘Yapısal Kişilik Kuramı’ nı geliştirmiştir.

2.1.2. KİŞİLİK YAPISI

Freud’a göre psişik (ruhsal) yapı id, ego ve süperegö olmak üzere üç bölümden oluşur. Freud; koordine halinde olmayan dürtülere ‘İd’, koordine sağlayan ve gerçeğe uygun olan işleve ‘Ego’, eleştirel olan ve ahlaka ilişkin öğütler veren işleve ise ‘Süperegö’ adını vererek sonradan yeni bir bakış açısıyla bu kavramları keşfeder. Bu sayede pek çok soruna çözüm sunabilme fırsatını yaratır.³³ İd; yeme, içme, nefes alma gibi hayati işlevlere sahiptir. Ayrıca cinsellik ve saldırganlık gibi ilkel dürtüleri önemseydiğinden, acıdan kaçmaya ve hazza ulaşmaya çalışır. Sağlıklı bir yetişkinin kişiliğinde id; ego ve süperegö vasıtasıyla denetlenir.³⁴ Süperegö, çocukluk geçmişini içine alan kuşakların bağlantıları üzerinden şekil alır. Bu bakımdan, her kuşakta yaratılan süperegönün saldırganlığı yalnızca psikanalitik bağlamda aydınlatılmış bir eğitimle değiştirilebilir.³⁵ Özellikle, çocuk gelişiminde bazı durumların değişmez olarak ne zaman gerçekleşeceği tahmin edilebilir ve beklenendir. Gelişim sürecinde çocuk değişme ile değişmezlik durumlarını birlikte yaşar. Saldırganlık ve cinsellik dürtüleri değişmez özellikler arasındayken çalışkanlık değişebilir bir özelliktir.³⁶ Freud değişmez olan ilkel dürtüleri, id ve süperegö ile bütünleştirmeye çalışmıştır.

Freud, kişilik gelişiminde ilk altı yılın önemini vurgular ve bu yıllardaki yaşantıların bireyin ileride kişilik yapısını belirleyici olduğunu ileri sürer. Freud, kişilik gelişimini, birbiri ardına gelişen evrelerden oluşan beş psikoseksüel gelişim döneminde inceleyerek; çocuğun psikolojik ve cinsel gelişimini bu dönemlerle açıklamaya çalışmıştır. Bu dönemler; oral, anal, fallik, gizil (latent) ve genital dönemlerdir.³⁷

31 Elif Eda Özdamla, *Sigmund Freud*, 21.

32 Tübitak. *Bilim ve Teknik Tübitak Aylık Popüler Bilim Dergisi*, 497 (2009, Nisan).

33 Kamuran Şipal, *Sigmund Freud- Psikanaliz Üzerine Beş Konferans ve Psikanalize Toplu Bakış*, 2/11.

34 Yusuf Bahri Gündoğdu, “Psikanalitik Kişilik Kuramlarına Göre Gelişim Değişimin İmkânı” *Türkçe Çalışmalar*; 11 / 17 (2016), 373–404.

35 Zülfükar E.Özer, *A Critical Consideration of Narratives Concerning the Emergence of Civilization: Nietzsche and Freud. [Medeniyetin Ortaya çıkışını ilgilendiren anlatıların kritik bir değerlendirmesi: Nietzsche ve Freud]*. (Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2016), 42.

36 Zekeriya Hamamcı - Ezgi Hamamcı, “Çocuk Gelişimi Kuramları ve Dil Öğretmenleri İçin Yansımaları”, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4 / 1 (2015), 125–34.

37 David Reed Shaffer, *Developmental Psychology: Childhood and Adolescence [Gelişim Psikolojisi: Çocukluk ve Ergenlik]*,

2.1.3. PSİKO-SEKSÜEL GELİŞİM DÖNEMİ

İnsanın gelişim sürecinde bedeninde bulunan cinsel haz bölgeleri üzerinde duran Freud, gelişimi psiko-seksüel bir zemin üzerine inşa etmiştir ve beş tane gelişim döneminden bahsetmiştir. İlk gelişim dönemi oral dönemdir. Oral kelimesi Latince'de "ağız" demektir. Bu yüzden ağız evresi olarak da bilinir. Psikoseksüel gelişimin ilk basamağı olan oral dönem, bebeğin annesine en çok ihtiyaç duyduğu dönemdir. Bu süreç doğumdan başlayarak on sekizinci aya kadar geçen süreyi içerir. Bebek bu dönemde otoerotik olduğundan dolayı kendi varlığından ve benliğinden hoşlanır. El, ayak gibi bazı organlarını ağzına götürür, bundan zevk alır. Çünkü bu dönemde esasen haz kaynağı emmedir. Çocuğun annesini emmesi de bununla alakalı bir durumdur. Çocuğun yaşamdaki ilk temel etkinliği emmedir. Çocuğun dudakları erojen bölge olduğundan sıcak süt akışından kaynaklı uyarma haz hissetmeye neden olur.³⁸ Bu dönemde çocuk, yeterince beslenememişse ya da kendi kendine beslenebileceği dönemde bile hala uzun süre emziriliyorsa ileride güvensiz, bağımlı kişilik geliştirir.³⁹

Anal dönem 18. Ay ile 3 yaş arasında kalan dönemdir. Libido, anal bölge etrafında yoğunlaşır ve anal bölgedeki kaslar gelişmeye başlar. İlk defa tutma, bırakma ile anal bölgedeki kasları çalıştırarak ilk tuvaletini gönüllü olarak yapan çocuk, Freud'a göre cinsel içgüdüsünü dışkılama sayesinde tatmin eder.⁴⁰ Bu dönemde özellikle de tuvalet eğitiminde çocuk üzerinde baskıcı, sert bir disiplin sağlamaya çalışma veya fazla serbestlik, çocukta bağımsızlığın gelişimini geciktirir.⁴¹

Üçüncü yaştan sonlarına doğru fallik dönem başlar. Bu dönemde en önemli cinsel yer üreme organlarıdır. Erkeğin ve kızın cinsel organı ilgi nesnesi halindedir. Fallik dönem buluş çağı ile genital dönem arasında kalan dönemdir. Bu sebeple fallik dönem ve genital dönem bazen birbirinin yerine kullanılsa da farklı kavramlardır, birbirine karıştırılmamalıdır.⁴²

Gizil (latent) dönem 7 yaştan başlayarak 12-13 yaşlarına kadar sürer. Cinsel dürtüler, çatışmalar ve çalkantılar bu dönemde sakin bir süreçtedir. Bu sakinlik ve durgunluk, insanın ergenlik çağında yüz yüze gelebileceği karmaşık bir döneme hazırlık olabilir. Çocuk, örtülü dönemi sağlıklı bir şekilde geçirmediğinde içsel dürtülerini aşırı denetlemeye çalışır veya denetimi sağlama konusunda başarısız olur. Denetimi sağlayamadığı durumlarda ise enerjisini yanlış harcar ve dürtüleri üzerinde aşırı kontrol sahibi olursa da karakter olarak takıntılı bir birey haline dönüşür.⁴³

Genç yetişkinlik dönemini kapsayan genital dönem psikoseksüel gelişim kuramının son basamağıdır. Genç bireyin ilgisi kendisinden ve ailesinden uzaklaşarak başkasına yönelir. Karşı cinse ilgi duyulabilir. Dönem içerisinde aile ilişkileri çözümlenememişse tekrar çatışmalar ortaya çıkabilir. Bu çatışmaları çözmek amacıyla hareket etmesi bireyin kimlik gelişimini kolaylaştırır.⁴⁴

Freud'a göre beş psikoseksüel gelişim dönemi bütün insanlarda aynı sıralama biçiminde görülür. Bir dönem içerisinde yaşanan çatışmalar çözümlenemezse birey o dönemde takılıp kalır. Örneğin; anal kişilikli birisinden söz edilirken onun düzen ve kontrol takıntısından bahsedilebilir ve bu tarz bir kişilik anal dönemde takılı kalmış olabilir.

3. EĞİTİM VE FREUD

İnsanlığın varoluşundan beri süregelen eğitim, geçmişten bugüne dek her toplumda, farklı gelişmişlik düzeyinde devam etmektedir. Günümüzde eğitimden bahsedildiğinde sadece kuramsal bağlamda okullar

(Belmont, Kaliforniya: Wadsworth, 1946), 42-45.

38 Şükran Gökdeniz, *İlköğretimde Cinsel Bilgiler Eğitimi Konusunda Öğretmen ve Veli Görüşleri*, (Bursa:Uludağ Üniversitesi, YüksekLisans Tezi, 2008).

39 Elif Eda Özdamla, *Sigmund Freud*, 37.

40 David Reed Shaffer, *Gelişim Psikolojisi: Çocukluk ve Ergenlik*, 45-47.

41 Elif Eda Özdamla, *Sigmund Freud*, 22.

42 Işık Savaşır ve Yusuf Savaşır, *Charles Brenner - Psikanaliz Temel Kavramlar*, 19.

43 Şükran Gökdeniz, *İlköğretimde Cinsel Bilgiler Eğitimi Konusunda Öğretmen ve Veli Görüşleri*.

44 Elif Eda Özdamla, *Sigmund Freud*, 37.

düşünülmemelidir. Resmi olmayan eğitim ya da çevreden edinilen eğitim, sosyal bir kurum olan okullarla ilişki içindedir.⁴⁵ Eğitim kavramının kökeni; okulların varoluşundan çok daha öncesinde ve sonrasında da eğitimin var olduğunu göstermektedir. Kültürel çeşitliliğin çok boyutlu olmasından dolayı eğitimin sınırları evrenselidir.⁴⁶ Bu bağlamda eğitim kavramsal açıdan yeni bir boyut kazanmaya başlamıştır. Eğitim; en genel çerçevede tanımlandığında bireyi kültürel hayata hazırlayan, bütün sosyal süreçleri kapsayan bir kavramdır. Kültürel bir çevrede doğan birey zaman içerisinde evreler halinde, içinde yaşadığı kültürün bir parçası haline gelir. Bireyin içinde yaşadığı toplumda aile, akran, topluluklar, devlet, ibadethaneler, medya gibi onu sosyalleştiren ve ilişki kurmasını sağlayan kurumlar vardır. Eğitim kuramcıları ve filozoflar; insanın bu kurumlarla ilişkilerinde eğitimin rolünü kabul eder ve onun var olan gücüne katkı sağlayan sosyal bir intizamın genel çerçevesini belirlemeye çalışırlar.⁴⁷ Sosyal çevrenin eğitimle olan ilişkisi; eğitimin yaşam boyu süren, çok boyutlu bir hale dönüştüğünü gösterir. Eğitimin sürekliliği, kapsamlı olması, çok yönlü ilişkileri gerektirmesi ve kapsam açısından evrensel olması, yaşam boyu süregelen bir süreç olduğunu sergiler.⁴⁸ Sosyal olmaya ihtiyacı olan birey, her yönden gelişimini destekleyecek bir düzene ihtiyaç duyacaktır. Bu düzeni sağlayan şüphesiz ki eğitimidir. Eğitim, planlı bir şekilde kişiyi ve toplumu belirlenen hedeflere göre ileriye taşıyan, farklılaştıran, bilinçli olarak davranış edinmesini sağlayan, tasarlanmış bir süreçte göre eğiten etkinlikler olarak tanımlanabilir.⁴⁹

Eğitim vasıtasıyla bireyin kişilik gelişiminin yanı sıra sosyal değişim göstermesi ve bu değişimin tüm evrelerini içselleştirerek içinde yaşadığı toplumun, ihtiyaçlarını karşılamak istemesi kaçınılmazdır. Toplumun sosyal, kültürel, politik ve ekonomik dinamikleri, eğitim adına bir çerçeve oluşturur.⁵⁰ Eğitim alanında toplumun etkisi göz önüne alındığında; eğitimci, filozof, kuramcı vb. tarafından eğitimin çeşitli tanımları ve boyutlarının ortaya çıkması beklenen bir durumdur.

Freud cinsiyet ve saldırganlık konularını aşırı vurguladığı, kuramlarını çoğunlukla ruhsal sıkıntılar yaşayan zengin Avrupalı kadınların üzerinde kurduğu, çocuklar üzerinde çalışmalar yapmadan onların gelişim dönemlerini belirlediği ve kuramlarını destekleyecek ya da çürütecek deneysel veriler toplamadığı için çok eleştiri almıştır. Onun psikanaliz teorisini eğitim ve pedagojiyle bağdaştırmak ilk başta problemli görünebilir.⁵¹ Freud doğrudan eğitime ilişkin çalışmalar yapmamış gibi görünse de özellikle psikanaliz kuramı ve kişilik ile ilgili olan çalışmaları eğitim ve pedagoji alanlarına uyarlanabilir. Bu sebeple literatürde yer alan bazı çalışmalar eğitimin farklı boyutları ve Freud'un fikirleri ile birlikte düşünülerek aşağıda belirtilmiştir:

*Bir Freud Masalı: Çocuk Masumluğu adlı çalışmada cinsel eğitim ve Freud'un kuramı yeniden ele alınmıştır. Çalışmada; Freud ve çocuk cinselliği hakkında bilinen birtakım yanlışlara dikkat çekmek istenmiştir. Bu birtakım yanlışlar ile kastedilen çocuksu cinsellik ve yetişkinlerde cinsellik kavramları hakkında bilinen yanlışlardır. Freud ve çocuksu cinsellik konusu bir arada kullanıldığında, adeta Freud, çocuğun masum olmaktan uzaklaşmış gibi gösterilmesinin bir yanlış anlaşılma olduğunu ifade eder ve Freud kuramının bu bağlamda farklı bakış açısıyla yeniden incelenmesi gerektiği bu çalışmada vurgulanmıştır. Belirtilen çalışmada Freud'un kavramların literatürde hala yeterince netleşmemesi de yeni çalışmalar yapma ihtiyacı doğurabilir⁵²

*Çocukların Doğası Üzerine Görüşler adlı makalede psikanalitik teorinin eğitim çevresinde yeni yeni önemini anlaşıldığı ifade edilmiştir. Freud'un psikanalitik teorisinde belirtilen cinsellik ve saldırganlık, bencillik gibi dürtülerin kontrolünün zaman içinde geliştiğini ve süperegö ile dengeye kavuştuğunu belirtir.

45 Geral L. Gutek, G. L. *Philosophical And Ideological Perspectives On Education (Eğitime Felsefi ve İdeolojik Yaklaşımlar)* (Ankara: Ütopya Yayınları, 2014), 5.

46 Fatma Varış, "Program Geliştirmede Metodolojik Sorunlar", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 18 / 1 (1985), 68.

47 Geral L. Gutek, *Eğitime Felsefi ve İdeolojik Yaklaşımlar*, 43.

48 Fatma Varış, "Program Geliştirmede Metodolojik Sorunlar", 67-77.

49 Mustafa Uslu, "Müzik Eğitiminin Yaratıcılık Boyutu" *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2/1 (2013, Şubat), 72.

50 Fatma Varış, "Program Geliştirmede Metodolojik Sorunlar", 67-77.

51 Muhammed Afzal Awan, "Psikoanalizde Freud Tarzı Fikirler: Çağdaş Öğretim Uygulamalarında, Dil ve Edebi Çalışmalarda İlerlemelerde İçerikler" *Advances In Language And Literary Studies*, 8 / 5 (2017), 150.

52 Sunay Özşahin, "Bir Freud Masalı: Çocuk Masumluğu", *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 3 / 6 (2019), 42.

Bu dengeyi, ahlaki standartlar, anne-baba, çevrenin sağladığı görülmektedir. Doğuştan gelen dürtülerin gelişim dönemlerine ve ihtiyaçlara göre belli miktarda ve şekilde doyumunun sağlanmasının sağlıklı kişilik gelişimi için gerekli olduğu çalışmada belirtilmiştir. Hatta çocuğun içsel ve çevresel bağlamda dürtülerinin bastırılmasının iç çatışmalara ve nevroitik kişilik gelişimine sebep olduğuna dikkat çekilmektedir. Burada Freud'un kuramların eğitim alanında yeniden ele alınmasının önemi vurgulanmıştır⁵³

*Freud' un erken çocukluk dönemindeki yaşantılara verdiği önemi sıklıkla referans gösteren bir çalışmaya göre; üniversite yıllarının bireylerin benlik ve özgüven duygularının gelişiminde geçiş aşaması olduğu, bu geçiş aşamasında doğuştan üniversite yıllarına dek yaşadıkları kriz dönemlerini sağlıklı olarak atlatalmaları için öneriler verilmiştir. Kişisel gelişime ilişkin ders içerikleri, sosyal bağlamda kendilerini geliştirebilecekleri etkinliklerin eğitim kurumları aracılığıyla sağlanması öneriler içerisindedir. Çalışmada Freud' un teorilerinin eğitim ile ilişkilendirilmesinin bireye sağladığı olumlu benlik gelişimi ve özgüven gelişimini vurgulamaktadır.⁵⁴

4. FREUD' UN GÖRÜŞLERİNİN EĞİTİME YANSIMALARI

Sigmund Freud; insanın doğasını anlama ve ruhsal bağlamda insanı analiz etme konusunda 19. yüzyıla damgasını vuran bir psikanalist ve düşünürdür.⁵⁵ Birçok farklı alanda çalışmalar yapsa da insanı ve kendini anlamaya çabalaması eğitim bilimleri ile ortak bir kesişim noktası olarak 'insan, insanı anlama' kavramlarını önemsemeyi hatırlatır. Eğitim psikoterapiden oldukça farklıdır. Çünkü başka yöntemlerin kullanılmak zorunda kalındığı, başka konu alanları ile ilgilenmek zorundadır. Fakat amaçları aynıdır: Bilinçsizlikten önbilince geçebilmek. Psikoterapi, düşünceyi ve düşünceden gelen davranışın karanlık doğasını etkilemek ister.⁵⁶

Freud'un psikanalize dair düşünceleri; Freud'dan sonra pozitif ve negatif yönde birçok münakaşaya yol açmış ve konu hakkında birçok eser yazılarak incelemeler yapılmıştır. Freud'un bilimsel bir eğitime ve bakış açısına sahip olması, yaptığı çalışmalarda ve işinde onu önemli bir yere taşımıştır. Örneğin; "Entwurf einer Psychologie (Bilimsel Psikoloji Projesi) gibi yazılarında, Freud ruh teorilerini fizyolojik ve materyalist bir çerçevede temellendirme amacındadır.⁵⁷Burada Freud'un fikirlerinin dünyası ve teorilerinin belirli fizyolojik ve maddesel temellere dayanması bilimselliği vurgular. Freud, insan ruhunu bilimsel olarak ilk defa sistematik bağlamda araştıran kişidir. Freud'u farklı kılan taraf; belki de başarılı olduğu alanlar kadar başarı sergileyemediği hipnoz, telkin, serbest çağrışım gibi yöntemlerde başarıda süreklilik sağlayamadığı durumlarda dahi mücadele etme ruhuna sahip olmasıdır. Eski fikirlerini sürekli geliştirmek için mükemmelleştirme çabası karakterine yerleşmiş bir çabadır. Bu yaklaşımını psikonevroz, psikoz vb. alanlarda aydınlatmada kullanırken; sanatsal, dini, siyasal vb. alanlardaki başarısız olduğu durumları tahlil eder ve pedagoji, arkeoloji gibi farklı bilim dallarına da ışık tutar. Bu şekilde Freud bilgilerini, yanlışlarını, doğrularını çözümlyerek 'metapsikoloji' adında yeni bir alan ortaya çıkarmıştır.⁵⁸Freud' un fikir dünyasını eğitim alanıyla örneklendirmeye çalışmak amacıyla bu bölümde birtakım örnekler verilmiştir:

*Freud, çocuğun hayatında sırasıyla birbirini takip edebilecek bazı tehlike durumlarını belirtir. Birincisi; çocuğun kendisini besleyen, büyüten, sevgi veren, doyum kaynağı olarak gördüğü ebeveyn ya da bakıcı olan bireyden ayrılmasıdır. Freud çocuğun yaşamında art arda ortaya çıkacağı beklenebilecek bir sıra belli tehlike durumlarını belirtir. Psikanalitik yayınlarda bu durum "nesne kaybı" ya da "sevilen nesnenin kaybı"

53 Falih Köksal ve Nehir Özcan, "Çocukların Doğası Üzerine Görüşler Eğitim Ortamında Çocuklara Yaklaşımı Nasıl Etkiler?", *Socrates Journal of Interdisciplinary Social Studies*, 15 (2022), 257-271.

54 M. Olcay Çam, Esra Engin ve Merve Uğuryol "Üniversite Öğrencilerinde Benlik Gelişimi ve Güven Duygusu", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10/51 (2017), 508-514.

55 Zeynep Oktuğ, *Freud'un Kişilik Birimleri (Id-Ego-Süperego) ile Reklam İletisinin İzleyici Üstünde Yarattığı Etkiler Arasındaki Bağlantı : Magnum, Kalbim Benecol ve Lösev Reklamları Üzerine Bir Araştırma*. (İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi,2007), 7/7.

56 Dimitriadis ve Lingard, *Freud and Education [Freud ve Eğitim]*, 55.

57 Sigmund Freud, *Sigmund Freud- Psikanaliz Üzerine*, çev. Elif Çalınar, 10.

58 Kamuran Şipal, *Sigmund Freud- Psikanaliz Üzerine Beş Konferans ve Psikanalize Toplu Bakış*, 2/14.

şeklinde yer alır. Ayrıca çocuk için o çağda yeterince karmaşık olan sevgi kavramını tam anlamak için çok küçük olduğu bilinir. Aslında çocuk için belirlenmiş tehlike durumu, doyum için mecburen bağımlı olduğu bir kişinin sevgisinden mahrum kalmaktır. Üstelik kişi var olsa dahi çocuk onun sevgisini kaybetmekten korkar. Buna “nesnenin sevgisinin kaybı” adı verilir. Bu dönemden sonra gelen tehlike hali iki cinsiyet türü için farklıdır. Erkek çocuk söz konusu olduğunda tehlike bilimsel yayınlarda kastre edilme adı verilen (castration) erkeklik organının kaybedilmesidir. Küçük kızlarda ise buna benzer olarak cinsel organlarının yaralanmasıdır. Son tehlike durumu ise suçluluk, superego tarafından beğenilmeme, onaylanmama ya da cezalandırılmadır. Bu tehlikelerin ilki ego gelişmesi bağlamında en erken dönemlerinin özelliklerindendir. İkinci tehlike durumu da eklenirse iki buçuk-üç yaşlarına kadar çıkılır. Bu yaşlara kadar üçüncü tehlike fazla önem taşımaz. Sonuncu olanı superegonun gelişmiş olduğu beş-altı yaşlarından sonra önem kazanır. Tüm tehlikeler önem olarak bireyden bireye farklılık gösterir ama bilinçdışında bir ölçüde tüm yaşam boyu devam edebilir. Nevrotik hastalarda bu tehlikeler bilinçdışında aşırı ölçüde sürer. Ayrıca bilinçdışı korkularından hangi tehlikenin en mühim olduğu bilinirse uygulama ve tedavi için çok önemlidir.⁵⁹

Bu durumda çocukların bu dönemleri sağlıklı atlatabilmeleri için destek olunmalı ve süreçlerin farkında olarak ebeveynler uzmanlar tarafından bilgilendirilebilir. Ödipüs kompleksi bu bağlamda cinsel gelişimin merkezi olarak kabul edilir. Ardından durgunluk dönemine girilmesiyle cinsel manada sakin bir ruh haline bürünür. Freud’a göre bu dönemden itibaren bastırma söz konusudur. Küçüklüklerinde otoriteyi sağlamlaştırmak adına babadan veya doktordan korkulması, bakıcı kişinin çocuğa özellikle altını ıslatma konusunda suçluluk hissettirmesi ve ergenliğe girmek üzere olan gençlerin yatağı ıslatmaları halinde (cinsel rüya görerek ıslanma) utandırılmaları Freud bakış açısına göre yanlıştır. Özellikle Ödipüs kompleksinde çocuk kendisini hem babasının yerine koyarak erkeksi bir tutum sergiler hem de babasının yerine geçerek annesinin sevgisini talep eder. Çocuk, bakıcısı veya bir otorite tarafından altını ıslattığı için hadım edilme tehdidi ile karşılaştığında bu durumu ciddiye alması için yeni bir yaşantı gereklidir. Bu yaşantı öncesinde tereddüt yaşamaya devam eder ve bir akran olan kız çocuğun cinsel organını tesadüfen görmesiyle bu tereddüt son bulur. Bu durumda kendisiyle benzer özellik taşıyan bireyin bir uzuvdan yoksun olması durumu kendisinin de uzvunu yitirme korkusunu pekiştirir. Hadım edilme tehdidi resmen var olmuştur artık.⁶⁰ Bu durumda bakıcı ya da bakımdan sorumlu kimse olarak çocuğun cinsel hayatında henüz gelişim dönemine göre cinsel boşalma yaşamayacağı ve aşk ilişkileri yaşamayacağını bilmesi gerekir. Bu şekilde çocuğa ileride hayatını bu denli ciddi etkileyebilecek hadım edilme korkusu yaşılmamalıdır.

Freud’un kendine özgü görüşlerini eğitim çerçevesinde görebilmek adına özellikle psikanalizin eğit-bilimsel (pedagojik) önemini kavramak yerinde olacaktır. Psikanaliz alanı çocukların istek, fikir ve gelişim süreçlerine ilişkin durumların ardındaki perdeyi aralamıştır. Freud’un psikanaliz kavramları; Çocukluktaki Ödipüs kompleksi, narsisizm, sapık davranışlar, cinsel merak gibi konular hayretle karşılandığından çocuğun iç dünyasında neler hissedebileceği düşünülemez. Çünkü bu noktada büyüklerin kendi değer yargıları, düşünce evreleri, ruhsal yaşamları çocuğu anlamaktan bir hayli uzak kalacaktır. Psikanaliz çalışmalarını bilinçli bir gözle içselleştiren eğitimciler, çocukların gelişim dönemleri bakımından cinsel içgüdülerinin, sapık eğilimlerinin dönemsel olduğunun idrakine vardıklarından aşırı tepki göstermezler. Bu denli güçlü içgüdülerin dışarıdan zorla bastırılmasıyla çocuğun hayatından bu izler silinmez, kontrol altına alınması zordur. Tam tersine gelecekte nevroz eğilimine dönüşebilir.⁶¹

Anne ve babalar Oedipus kompleksi ve elektra karmaşası yaşayan çocuklarına temkinli davranarak stratejiler geliştirebilir. Örneğin; erkek çocuğun annesiyle, kız çocuğun babasıyla sürekli birlikte uyumak istemesine karşı çocuğun yalnız uyku uyuması bu komplekslerin gelişimini engelleyebilir.⁶² Ancak; bu durumu reddeden çocuklar sakinleştirilerek çocukla bağ kurup onun öncelikle sağlıklı düşünebileceği sakinliğe ulaşması beklenmelidir. Çünkü öfke halinde vücut henüz kavramaya hazır olmayan sağ beynin duvarına

59 Işık Savaşır ve Yusuf Savaşır, *Charles Brenner - Psikanaliz Temel Kavramlar*, 28.

60 Sigmund Freud, *Sevgi ve Cinsellik Üzerine-Sigmund Freud*, çev.Akın Kanat, (İzmir: İlya İzmir Yayınevi - Atlantis Yayınevi, 2016), 169.

61 Kamuran Şipal, *Sigmund Freud- Psikanaliz Üzerine Beş Konferans ve Psikanalize Toplu Bakış*, 2/18.

62 Özel Eğitimci Blog, “Özeğitimci Blog Yazarları” (Erişim 25 Ekim 2022).

çarpar. Bu sırada büyükler tarafından sol beyne özgü verilen mantıklı yanıtlar yararlı olmaz. Çocuk o esnada mantıksal sol beynini kullanamadığından sakinleştiğinde 'Bağ kur ve Yeniden yönlendir' stratejisi kullanılmalıdır. Çocukla sevdiği, güvendiği bir büyüğü temas etmeli, şefkatli ses tonu kullanarak sevecen şekilde okşayarak (cinselliği çağrıştırmadan) onu anladığını ifade etmelidir. Bu sebeple öncelikle sağ beyinle bağ kurmak etkili olur⁶³ Empati cümleleri kurularak (Seni anlıyorum ama yalnız uyuman kendine güven kazanmanı sağlayacak, ayrı uyuduğumuzda da sana olan sevgim hep aynı kalacak gibi) ilk öfke anı geçmesi beklenebilir. Çocuk hazır hissettiğinde yalnız uyuduğunda eğlenceli olabilecek hayaller kurması sağlanarak yaş düzeyine göre duygularını resmetmesi veya sözel olarak anlatması beklenmelidir.⁶⁴ Bu şekilde çocuğun cinsel eğitimi evresinde çarpık psikolojik süreçler yaşamaması için tedbir alınabilir. Çocuk ebeveyne hayranlığını belirttiğinde onunla alay etmemek ve özel alan sınırlarını hatırlatmak faydalı olabilir. Birlikte uyumak isteyen çocuğa ceza sistemi uygulanmamalıdır. Dış dünyaya anlam veren iç dünyadır, önce içsel disiplin yaratılmalıdır⁶⁵

Ödipus kompleksi ve elektra karmaşası sürecindeki suçluluk duygusu, vicdan gelişimiyle bağlantılıdır. Freudyen kuramda; çocuklar "kötü" kavramını "iyi" kavramından daha önce öğrenir. Çocuğun "kötü" kavramını 2 yaşından önce anlamaya başladığı; 6 yaşında tam olarak kavradığı vurgulanır.⁶⁶

Eğitimde basmakalıp düşünceler, anlamsız önyargılı tutumlar nevrotik bireyler oluşturmaya sebep olur. Bu biçimde bireysel başarı sağlanamaz ve hayattan keyif alma yetenekleri kaybolur. Bu fikrin yanı sıra baskılama dışında yüceltme yapılarak daha anlamlı amaçlara yöneltildiğinde asosyal ve sapıkça içgüdülerin asıl karakter inşa etmede etkili olduğu görülmektedir. İnsanın en üstün özellikleri en kötü yatkınlıkları üzerinden şekil alarak yeşerir. Bu sebeple eğitsel çabalar doğru yönde ve doğru şekilde kanalize edilmelidir. Ruhsal açıdan sağlıklı bireyler yetiştirmek için yalnızca insanın içinde bulunan hayvani tarafını eğitim yoluyla kanalize etmek şarttır.⁶⁷Örneğin; emzirilen bir bebeğin aniden süttan kesilmesi veya ona çok fazla süt vermek gibi davranışlar dahi çocuğun kişilik gelişiminde ilerideki yaşamı ve sağlıklı gelişimi için problemler yaratabilir. Birden süttan kesilen bebek annesine ve hayata küsme, düşmanlık hissetme gibi tutumlar sergileyebilir. Freud; uyuşturucu, sigara içki vb. alışkanlıkların bu dönemdeki davranışlarla ilişkili olduğunu ifade eder. Çocuk ileride bu dönemden kalma birtakım takıntılar getirebilir.⁶⁸Bilhassa annelerin bu konuda eğitim alması, kendini geliştirmesi, ileride oluşabilecek takıntıların önüne geçmeye çabalaması önemlidir.

Bilinçaltı ürünlerinde (düşüncelerde, düşlerde ve emarelerde) dışkı, çocuk ve penis kavramları birbiriyle iç içe olan kavramlardır. Çoğu zaman birbirlerinin yerine kullanılabilirler. Aslında, ruhsal yaşamın çeşitli alanlarına ilişkin olan bu kavramlar karşılaştırmalar yaparak bireyin bilinçaltına göre yorumlanabilir. Belirtilen bu kavramlar bilinçaltında çoğu kez tekrar ele alınır. Bu faktörlerin birbirine eşdeğermiş gibi yargılanması ve bu durumun sorgulanmaması görmezden gelinmemelidir. Örneğin hem çocuğa hem de cinsel organına ufaklık şeklinde hitap edilmesi sembollerin dilde cinsel farkı göstermediğini ifade eder.⁶⁹Bu şekilde kullanılan dil ile dilin karşılığında ifade bulan kavramları birbirinin yerine kullanma konusunda dikkatli olunmalıdır. Çoğu durumda bilinçaltında karmaşaya sebep olacak kavramlar dile dökülmemelidir.

İd, ego ve süperegonun dengesinin sağlanamadığı durumlarda id; tüm davranışların yönetiminde baskın hale gelirse ruhsal problemler meydana gelir. Birey bu durumda etrafına zarar verici davranışlarda bulunabilir. İd, toplumsal kurallara, çevreye, kendisi ve anne-baba kurallarına ters düşecek dürtülere sahiptir. Ancak, id ego ve süperegoyla olan iletişimi vasıtasıyla içsel dürtülerini bastırır.⁷⁰ Bu bağlamda bu

63 Siegel, D. J. ve Bryson, T. P., Abat Z. (Ed.) *Bütün Beyinli Çocuk -Çocuğunuzun Gelişmekte Olan Beynini Güçlendirmek için Devrim Niteliğinde 12 Strateji* . çev. H. A. Haktanır. (İstanbul: Koridor Yayıncılık, 2019), 53-54.

64 Siegel, D. J., Bryson, T. P., Abat Z. (Ed.). (2019). *Bütün Beyinli Çocuk -Çocuğunuzun Gelişmekte Olan Beynini Güçlendirmek için Devrim Niteliğinde 12 Strateji* . Çev. H. A. Haktanır. İstanbul: Koridor Yayıncılık.

65 Ömer Erduran vd. (ed.), *Geliştiren Anne Baba*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1. Basım, 2016.

66 Milli Eğitim Bakanlığı, *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi-Ahlak Gelişimi* (Ankara: MEB Yayınları Modülü, 2011), 17-18.

67 Kamuran Şipal, *Sigmund Freud- Psikanaliz Üzerine Beş Konferans ve Psikanalize Toplu Bakış*, 2/18.

68 Şükran Gökdeniz, *İlköğretimde Cinsel Bilgiler Eğitimi Konusunda Öğretmen ve Veli Görüşleri*.

69 Freud, *Sevgi ve Cinsellik Üzerine-Sigmund Freud*, çev.Akın Kanat, 175.

70 Zeynep Oktuğ, *Freud'un Kişilik Birimleri (Id-Ego-Süperego) ile Reklam İletisinin İzleyici Üstünde Yarattığı Etkiler Arasındaki Bağlantı*, 7/7.

üç birimin birbiriyle bütünleşmesi bu birimlerin görevlerini bilen bireyler tarafından sağlıklı bir aşamaya getirilebilir ve kişilik yapısı zedelenmeyebilir. Freud, çocuklarda ve yetişkinlerde cinselliği tam olarak aynı değerlendirmese de ifade etmeye çalışmıştır. Freud, çocukların kendi cinsiyet rollerini bilmelerinin kimlik gelişimleri bağlamında olumlu yönde ilerleme kat edebilmeleri için büyüme ve gelişim evrelerine göre yerinde olan sorularına cevap vermek gerektiğini söyler. Bu durum, hem toplum hem de ahlak kurallarını öğrenmeleri anlamında değerlidir.⁷¹ Çocuğun yaşına göre cinsellik hakkında sorduğu sorulara eğitim yoluyla sağlıklı cevaplar verilebilir.

Cinsel eğitimin çocuklara uygun bir şekilde verilmemesi, konuşulmayıp saklanması onlarda ziyadesiyle daha çok öğrenme ve bilme arzusunu doğurur. Ebeveynlerin doğasına uygun olan cinsel konulara dair suskunlukları onları koruma içgüdüleri taşıdıklarından olumlu gibi gözükse de aslında çocukları korurken onların yanlış cinsel bilginin içine doğrudan itilmesine sebep olabilir. Toplumun cinsel eğitim hakkında kuramsal bilgisizliğinin bir sonucu da cinselliğin ergenlik döneminden önce başlamadığı gibi yanlış bir düşünceye sahip olmalarından kaynaklanmış olabilir. Çünkü çocuk, önceki dönemlerde deri bölgelerinin uyarılması, biyolojik dürtüleriyle zaten cinsel haz hissetmektedir. Ergenlik bu hazların üreme organlarında yoğunlaştığı bir dönemdir. Kısacası, ergenlik dönemi öncesinde de haz söz konusudur.⁷² Çocuk doğru olmayan yönlendirmelerle kendi iç dünyasında cinsel doğasının gizemini çözmeye uğraşırken bocalayabilir. Bu sebeple merak edilen cinsel sorulara yaşına uygun olarak cevap verilmesi yerinde olabilir. Kimlik gelişimi konusunda anne ve babanın sözel dili kullanmadan mesaj vermesi, bu şekilde kendi bilinçaltılarına dair farkındalık içerisinde olmalarının çocuğun gelişimi üzerinde pozitif bir katkı sağlaması beklenmektedir.⁷³ Doğrudan dil ve sözel olmayan dili etkili kullanarak gelişim dönemine göre cinsel eğitim çocuğun kimlik gelişimi açısından fayda sağlayabilir.

Süperegönün doğru gelişimi adına eğitimciler, ebeveynlere, çocuklara, ergenlere ve çocuğa bakan kişilere konferans, seminer, ders, kurs gibi önleyici eğitimler verilmelidir. Okul öncesi dönemdeki çocuklara cinsellik konusu daha sembolik ve gizil biçimde öğretim materyalleri ile verilebilir.⁷⁴ Çocuğun gelişim dönemlerine uygun olarak uygun derslerde ilgili kazanımlar eğitim ve öğretim programlarına birlikte entegre edilmelidir.⁷⁵ Özellikle cinsel organ isimlerinin, cinselliğin, kimlerin ona dokunabileceğinin, güveneceği kişilerin, özel alan sınırlarının, istismar sırasında ne yapması gerektiğinin öğretilmesi gerekir. Küçük yaşlarda yasak olan çocuğa cazip gelebileceği için bu eğitim ve öğretim programlarının disiplinlerarası bağlamda uzmanlar aracılığıyla geliştirilmesi önerilir.⁷⁶

Çocukların kişilik gelişimlerinin kritik dönemlerinde izledikleri çizgi filmlerin cinsellik ve saldırganlık dürtülerini bilinçaltına ittiği görülmektedir (cartoon network vb.). Ayrıca, bazı bilgisayar oyunları (Pubg vb.) ile bilinçaltına cinsellik, öldürme ve şiddete yönelik mesajlar iletilebilmektedir.⁷⁷ Burada oyunlarda öldürme sistemi ile puan kazanılması saldırganlık dürtüsünü pekiştirdiğinden çocuk bilgisayar oyunlarının uzmanlar tarafından psikolojik sağlığı bozmayacak biçimde kontrolden geçirilerek, uygun olmayanların piyasadan kaldırılırsa olumsuz figürlerin bilinçaltına itilmesi kısmen önenebilir.

Freud, cinsel konularda çocuğun saplantılı olması yerine cinselliği doğal yaşamın bir parçası olarak benimsemesi, içsel isteklerinden utanç duymaması, sosyal ve etik yönlerden önemsemesi gereken bilince ulaşması, yalnızca arzularına yenik düşmeyerek ego ve süper ego dengesini kurabilmesi gerektiğini ifade eder.⁷⁸ Yaradılış sebebiyle insan doğasının doğal akışını kabullenmek ve cinselliği de bu süreçte normalleştirmek çocuklarda cinsel saplantıların oluşumunu engeller. Freud'un buluşlarından önce çocuklarına ceza

71 Özşahin, "Bir Freud Masalı: Çocuk Masumluluğu", 42.

72 Freud, *Sevgi ve Cinsellik Üzerine-Sigmund Freud*, çev.Akın Kanat, 69-70.

73 Sunay Özşahin, "Bir Freud Masalı: Çocuk Masumluluğu", *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 3 /6 (2019), 42.

74 Ebru, Kır, "Çocuklara Yönelik Cinsel İstismara Karşı Önleyici Eğitim Çalışmaları", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası* 71/1 (2013), 785-800.

75 Veysel Sönmez- Fusun Gülderen Alacapınar, *Örnekleriyle Eğitimde Program Değerlendirme* (Ankara: Anı Yayıncılık,2015), 9.

76 Kır, "Çocuklara Yönelik Cinsel Taciz ve İstismara Karşı Önleyici Eğitim Çalışmaları", 797.

77 Yağmur Küçükbezi, "Bilinçaltı Mesaj Gönderme Teknikleri ve Bilinçaltı Mesajların Topluma Etkileri", *Turkish Studies* 8/9 (Summer 2013), 1879-1894.

78 Sunay Özşahin, "Bir Freud Masalı: Çocuk Masumluluğu", 42.

veren ebeveynler çok ahlaklı olarak düşünülmektedir. Fakat ceza veren ebeveynlerin çocuğu döverken zevk duymuş olabilecekleri, sadistçe düşünerek dayanın çocuğun iyiliğine diye dayayı savunma mekanizması olarak kullanıp bunu gizlemeye çalışmaları Freudyen bir düşüncedir⁷⁹ Çocuğa ceza vermenin onun ruhuna verdiği zararın yanında ebeveynlerin saldırganlık içgüdülerini tatmin etmeye çalışmaları olarak düşünmek Freud düşünce tarzına uygundur.

Freud, psikanalizin sürekli ve sonsuz bir çaba ile dürtüleriyle mücadele eden bu istikametın yönünü değiştirme potansiyeli olduğunu iddia eder. Bir diğer deyişle, psikanaliz çocukluk yaşıntılarındaki dalgalanma ve değişkenliğe ulaşmayı sağlayabilen bir anahtardır.⁸⁰ Pedagojinin içine bilinçaltını yerleştiren psikoanalitik kuramı tanıtmak, öğretimi çok özel bir şeye dönüştürür. Gizemli olsa da pedagojik çabaların sonuçlarının tahmin edilenden çok daha derin bir düzeyde öğrencilere dokunabileceği öne sürülmektedir.⁸¹

SONUÇ

Eğitim ve insan iç içe ve çok boyutlu olduğundan bilim insanları, eğitimciler ve filozoflar bu iki kavramı çok farklı tanımlamışlardır. İnsanoğlunun gelişime ve eğitime duyduğu gereksinim sonucu eğitim konusunda fikirler zenginleşmiştir. Eğitimin zengin doğasına katkı sunabilecek bilim insanları, düşünürler, eğitim uzmanları, öğretmenler sorgulamaya, düşünmeye, eleştirmeye, analizler yaparak çevreyi anlamlandırmaya hazır olmalıdır. Bu bağlamda, Sigmund Freud'un hayatını, fikirlerini ve zihin dünyasını anlamlandırmaya çalışmak, psikanaliz ve pek çok teorisiyle birlikte eğitim alanına yaptığı katkıları görmek için bu çalışma sunulmuştur. Freud'un düşünce dünyasını ve fikirlerini, eğitimle ilişkilendirebilmek ve doğru algılayabilmek adına onun yaşamını, dünyasını, fikirlerini, eserlerini doğru tahlil ederek sunmaya çalıştıklarını objektif bir perspektifle incelemek gerekir. Bu çalışmanın asıl hedefi Freudyen kuramı ve Sigmund Freud'un fikirlerini eğitimin çeşitli boyutlarıyla ilişkilendirmektir. Literatürde Freud ve eğitim konu başlıklarının genişliği, bu iki konuyu spesifik olarak uygulanabilir hale getirmeyi gerekli kılmıştır. Eğitimde teorik bilginin yanısıra en kalıcı öğrenmelerin pratik uygulamalarla sağlandığı bilinmektedir. Bu sebeple, çalışmada Freud'un topografik kuramı, yapısal kişilik kuramı, kimlik gelişimi, psikoseksüel kuramı gibi Freudyen kuramlar eğitimin farklı boyutlarıyla örneklendirilmiştir. Eğitim alanında Freud'a özgü birtakım uygulanabilir örnekler ve öneriler sunulmuştur. Özellikle, Eğitim alanında Freud fikirleri ve kuramlarının bireye nasıl faydalı olabileceği örneklerle anlatılmaya çalışılmıştır. Araştırma, Freudyen kavramların eğitim çerçevesinde insana olan etkisini ve ileride psikolojik sağlığı bozabilecek birtakım önleyici tedbirleri sunmuştur. Bu çalışma eğitimcilere, ebeveynlere, psikologlara, eğitim uzmanlarına, çocuk bakıcılarına vb. eğitim ve insanla ilgilenen herkese Freud'un bakış açısının eğitimde nasıl uygulanabilir olduğunu örneklendirerek fikir verme amacıyla yapılmıştır.

79 Eric Fromm, *Freud Düşüncesinin Büyüklüğü ve Sınırları*, çev. Aydın Arıtan (İstanbul: Say Yayınları, 2019), 44.

80 Zülfikar Özer, *Medeniyetin Ortaya Çıkışını İlgilendiren Anlatıların Kritik Bir Değerlendirmesi: Nietzsche ve Freud*, 42.

81 Michael D. Berry, "Key Pedagogic Thinkers- Sigmund Freud", 20–23.

KAYNAKÇA

- Awan, Muhammed Afzal. "Freudian Notion Of Psychoanalysis: Its Implications In Contemporary Teaching Practices." *Advances In Language And Literary Studies* 8 / 5 (2017), 150.
- Beerman, Rabbi Leonard. *Sigmund Freud: May 11, 1956. The Eternal Dissident: Rabbi Leonard I. Beerman and the Radical Imperative to Think and Act (Ebedi Karşıt Görüşlü Rabbi Leonard I. Beerman ve Düşünmek ve Harekete Geçmek için Radikal Mecburiyet)*. (2018).
- Berry, Michael D. "Key Pedagogic Thinkers- Sigmund Freud". *Pedagogik Gelişim Dergisi* 4 /1 (2014), 20–23.
- Budak, Selçuk ve Yurttaş Ö. (ed.). *Sigmund Freud, Psikanalize Giriş Dersleri, Öteki Psikoloji*. İstanbul: Öteki Yayınevi, 7/51, 2018.
- Çam, Olcay M. vd. "Üniversite Öğrencilerinde Benlik Gelişimi ve Güven Duygusu". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 10/51 (2017), 508-514.
- Çıngır, Pınar. *Freudian Theories on Education [Eğitimde Freud Tarzı Teoriler]*. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi. 2010.
- Dimitriadis, Gred ve Lingard, Bob (ed.), *Freud and Education [Freud ve Eğitim]*. İngiltere, Londra: Routledge Yayıncılık, 2011, 53.
- Doksat, M. Kerem – Doksat, Neslim. "Sigmund Freud'un Vakalarının Gerçek Yüzü", *New/Yeni Symposium Journal* 3 /51 (2013), 158-165.
- Erduran, Ömer vd. (ed.). *Geliştiren Anne-Baba*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2016.
- Freud, Sigmund. *Sevgi ve Cinsellik Üzerine-Sigmund Freud*, çev.Akın Kanat, İzmir: İlya İzmir Yayınevi - Atlantis Yayınevi, 26. Baskı, 2016.
- Freud, Sigmund. *Sigmund Freud- Psikanaliz Üzerine (New Introductory Lectures on Psycho-Analysis)*, çev. Elif Çaliner, İstanbul: Olimpos Yayınları, 2019.
- Freud, Sigmund. *Sigmund Freud- Bilinçaltını Keşfetmek*. çev. Oğuz Tüz, İzmir: İkilem Yayınevi, 2020.
- Fromm, Eric. *Freud Düşüncesinin Büyüklüğü ve Sınırları*, çev. Aydın Arıtan. İstanbul: Say Yayınları, 2. Baskı, 2019.
- Gökdeniz, Şükran. *İlköğretimde Cinsel Bilgiler Eğitimi Konusunda Öğretmen ve Veli Görüşleri*, Bursa:Uludağ Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- Gündoğdu, Yusuf Bahri. "Psikanalitik Kişilik Kuramlarına Göre Gelişim Değişimin İmkânı" *Türkçe Çalışmalar*, 11 / 17 (2016), 373–404. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.10020>.
- Guttek, GERAL L. *Philosophical and Ideological Perspectives on Education (Eğitime Felsefi ve İdeolojik Yaklaşımlar)*, Ankara: Ütopya Yayınları, 2014.
- Hamamcı, Zekeriya – Hamamcı, Ezgi. "Çocuk Gelişimi Kuramları ve Dil Öğretmenleri İçin Yansımaları", *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4 /1 2015, 125–34. <http://www.jret.org/FileUpload/ks281142/File/13.hamamci.pdf>.
- Hoy, Anita Woolfolk. *Eğitim Psikolojisi*, çev. Duygu Özen. İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2015.
- Kemal Özcan Uzman Psikolog, "Kemal Özcan sayfası makale yazarları" (Erişim 10 Kasım 2022), <https://kemalozcan.org/sigmund-freud-psikanalitik-kuramin-degerlendirilmesi>
- Kır, Ebru. "Çocuklara Yönelik Cinsel İstismara Karşı Önleyici Eğitim Çalışmaları". *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası* 71/1 (2013), 785-800.
- Köksal, Falih ve Özcan, Nehir "Çocukların Doğası Üzerine Görüşler Eğitim Ortamında Çocuklara Yaklaşımı Nasıl Etkiler?", *Socrates Journal of Interdisciplinary Social Studies*, 15/ 1 2022, 257-271.
- Küçükbezirci, Yağmur. "Bilinçaltı Mesaj Gönderme Teknikleri ve Bilinçaltı Mesajların Topluma Etkileri". *Turkish Studies* 8/9 (Summer 2013), 1879-1894.
- Millî Eğitim Bakanlığı. *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi-Ahlak Gelişimi*. Ankara: MEB Yayınları Modülü, 2011, 17-18.
- Morris, Marla. "Psychoanalytic Curriculum Concepts Counterpoints [Psikanalitik Müfredat Kavramları -Karşı Sürüm]", (2016), 320. <https://doi.org/10.2307/45157339>
- Oktuğ, Zeynep. *Freud'un Kişilik Birimleri (Id-Ego-Süperego) ile Reklam İletisinin İzleyici Üstünde Yarattığı Etkiler Arasındaki Bağlantı : Magnum, Kalbim Benecol ve Lösev Reklamları Üzerine Bir Araştırma*. İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2007. <http://acikerisim.iku.edu.tr:8080/xmlui/handle/11413/573>
- Özdamla, Elif Eda. *Sigmund Freud*, İstanbul: EZR Yayıncılık, 2019.
- Özel Eğitimci Blog, "Özeleğitimci Blog Yazarları" (Erişim 25 Ekim 2022). <http://ozelegitimozegelitimci.blogspot.com/2018/09/oedipus-kompkexsisendromu-nedir.html>
- Özer, Zülfükar E. *A Critical Consideration of Narratives Concerning the Emergence of Civilization: Nietzsche and Freud.[Medeniyetin Ortaya çıkışını ilgilendiren anlatıların kritik bir değerlendirmesi: Nietzsche ve Freud]*. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2016.
- Özşahin, Sunay. "Bir Freud Masalı: Çocuk Masumluluğu", *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 3 /6 (2019), <https://doi.org/10.31461/ybpd.592021>.
- Savaşır, Işık – Savaşır, Yusuf (ed). *Charles Brenner - Psikanaliz Temel Kavramlar.pdf*. HYB yayıncılık, 1998.
- Shaffer, David Reed. *Developmental Psychology: Childhood and Adolescence [Gelişim psikolojisi: çocukluk ve ergenlik]*, Belmont, Kaliforniya: Wadsworth, 2. Baskı, 1946.

- Siegel, D. J., & Bryson, T. P., Abat Z. (Ed.). (2019). *Bütün Beyinli Çocuk -Çocuğunuzun Gelişmekte Olan Beynini Güçlendirmek için Devrim Niteliğinde 12 Strateji* . Çev. H. A. Haktanır. İstanbul: Koridor Yayıncılık.
- Şipal, Kamuran (ed.). *Sigmund Freud- Psikanaliz Üzerine Beş Konferans ve Psikanalize Toplu Bakış*. İstanbul: Say Yayınları, 2018, 2/7.
- Sönmez, Veysel- Alacapınar, Füsün Gülderen. *Örnekleriyle Eğitimde Program Değerlendirme*. Ankara: Anı Yayıncılık,2015.
- Tübitak. *Bilim ve Teknik Tübitak Aylık Popüler Bilim Dergisi*, 497 (Nisan, 2009).
- Uslu, Mustafa. “Müzik Eğitiminin Yaratıcılık Boyutu” *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2/1 (Şubat, 2013), 72.
- Varış, Fatma. “Program Geliştirmede Metodolojik Sorunlar”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 18 / 1 (1985), 68-69.
- Vikipedi-Özgür Ansiklopedi*. Erişim 2 Şubat 2021. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Psikanaliz>.

EXTENDED ABSTRACT

Sigmund Freud led the life by asserting his specific ideas and advocating them in the most of his life. Freud- his father is a wool seller comes from a Jewish family. Due to the economical problems, Freud's father decides to leave from his hometown. Some of Freud's family settle down in Vienna. Not to settling down to another city with his family is a turning point for Freud because his education life and ideas start to change after it. Freud's father effort for his education is an admired effort in spite of the economical problems. Freud's being so hardworking and skillful is resulted as his being the first rank at school. He is accepted for the high school when he is only nine, he passes the graduation exam in the seventeen. After the graduation from the high school is hard because he doesn't decide on his occupation. He plans to attend a university, but he cannot decide on which faculty he should go.

The purpose of this study is to reconsider his life during his professional and personal career; to review Freud's unusual, misunderstood and unexplained idea world in detail, awesome intelligence and also to handle them in terms of education. It is clear that Freud's psychoanalysis studies, different ideas and his mind's are not understood profoundly. In the most of Freud's studies, his specific point of views are supported completely- partly or they are refused. However, the researches about the reflections of Freud's views on education is seen as inadequate. For this reason, this study presents Sigmund Freud's life in a holistic manner and it lights the way for analyzing of his ideas and mind's world he isn't able to explain adequately. The most significant point of this research is to show how Sigmund Freud's views reflect on the education and how these information can be used for human's positive and healthy development.

Although Freud prefers to work in the scope of Science and Medicine, he can't resist the desire of understanding about the world's unknown things and desire of being a part of the solution. In fact, the willing of being an associate professor and the desire of being near Charcoat (a famous neurologist and psychiatrist in those days) have strong influence. At this point, Freud is indomitable because he has a great number of ideals and desires for the future.

Perhaps, the most significant feature of Freud is that he believes the intellect, the science and the struggle. That Freud follows his ideals and struggles explained in the study should be taken as an example mostly. That Freud's views are not comprehended in depth and he is not given enough importance despite the fact that he is the founder of psychoanalysis. It means that one of the genius man disappears. In this context, one of the most needed field of the human needs on education should be integrated with Freud's some ideas and contributions.

After the First World War, the spreading of psychoanalysis interrupted. Freud's daughter and his nephew dies; this situation leads Freud catches cancer. According to the situations mentioned in depth, it is clear Freud continues to study on his observations, researches in spite of all negative cases. That Freud continues to construct his ideas by contributing into the sociology field increasingly should be taken into consideration.

This study is conducted as a document analysis method which is one of the data analysis methods. The document analysis is a qualitative research method. The written materials and contents by using this method are analyzed systemaically and meticulously (Wach, 2013). This method provides reaching the data without being done any observations and interviews (Yıldırım ve Şimşek, 2011). The documents obtained are important for the strong aims or purposes (Bowen, 2009). Both of the printed and all the electronic articles could be examined and evaluated. To get the inference from the related study and to create fiction from the study are aimed after the examinations and the evaluations. The document analysis makes necessary the interpretation of the process ongoing in the application sciences (Corbin ve Strauss, 2008). The documents reached for the study includes not only The National scientific researches but also the international scientific researches. The printed books and the documents as easily accessible sources scanned are in the nature of an introduction for the data desired to be reached. Later, the scanning in the databases such as JStore, Science of Direct, Ulusal Tez Merkezi (The National Thesis Center), Google Scholar and EBSCO. The documents obtained were to be subjected to the content analysis. The study was started as 'Reconsidering Education'

title. After that, Sigmund Freud's views were scrutinized as from period to the other periods by mentioning about his ideas. Lastly, the reflections of Freud's views on education were explained.

One of the most important point about Freud is being the first genius man who searches about the human soul scientifically. Despite the fact that spiritual processes are examined in many researches before Freud's studies, there isn't any systematical researches before him. Especially, despite the fact that he has many failures in the processes of hypnosis and hypnotic suggestion, there are some patients, Freud is successful on them. So, it is useful to review of his ideas once again.

It is essential to evaluate in objective perspectives for being able to look at science in a right way. Education and the world of human are one within the other concepts. In this century, the changes and the improvements are so rapidly that the importance given to the education is increasing day by day. At this point of view, the analysis Freud makes on human's nature provides to analyze human better. Besides, the aim of the education is to discuss about the human in whole and to be able to understand their natural being. For this reason, Freud's psychoanalytic theory, his ideas, the views of sexual education he advocates should be scrutinized to have more coherent and healthy people.

Freud's opinions about identity and personality development besides his researches on the sexual education and psychoanalysis fields should be reconsidered in the education world. That a scientist becomes objective and reliable depends on desire of his/her searching the realities and motivation. In this context, Freud (thinking about that he can't take satisfied results from his studies during his life) and his ideas may be paid attention in an improvable and changeable style in terms of educational purposes. It is possible to say that Freud is understood better after his death but it's still not enough. This study aims how his ideas would be analyzed by evaluating his right and wrong views. Also, it aims how these kinds of analyses contributes to the education field.

One of the most impressive point in Freud's studies is that he struggles for analyzing of spiritual world and human nature. Freud -popular in the psychoanalysis world in the nineteenth century- is disregarded because of his unusual ideas by his colleagues and the science world. This study is mostly about how Freud's views reflect on the education because one of the most significant purpose of the education is to be able to understand the human wholly and to give him/her shape. Despite the fact that education and psychotherapy scopes are different from each other in terms of their methods, they have the same goals. Both of them are related to human as a whole. To understand a person and his/her inner world better is striking for the education, too. This point should be taken into consideration. It is substantial that Freud follows a scientific way while analyzing the human's soul. Because Freud concentrates on analysing a person in a systematic approach despite the fact that there are a great number of researches about the human nature. It makes us remember that following a scientific way in education is so important. In this context, Freud's thinking style may be a guiding light for the educators. That he struggles for developing by renewing constantly his prior ideas emphasizes that developing and struggling are vital for the education, too. Freud tries to improve himself by using the hypnosis and the hypnotic suggestion works in his psychoneurotic works, too. That he tries for versatile thinking and for constructing his rights and wrongs in his scope may lead a way for the educators. He does the assimilation by combining the known rights with the other rights. He learns by adding the different information to the others. It should be in the education world, too.

A little child needs a babysitter, a parent taking care of, feeding him/her and showing love. Sigmund Freud emphasizes that love and care which should be given in the early childhood are so important. It is likely to have some problems in the education area, too if the child isn't satisfied in terms of love. That the child feels in reliance, not in danger make him/her much more educatable spiritually and physically. If the child is unsatisfied, there is a problem here and it needs to be glanced at Freud's works about love and sexual things. The boys feel as if they lost their penis between three and five ages. In this period, the fear of castration in some children coincides with the potty training. The potty training given with punishment and fear may cause the child has some psychological problems in the future. The little girl feels as if her genital organ gets injured. Freud has emphasized the sexual issues need to be taught in right methods beginning from the early ages long since. That the little children wetting his/her bed at night are behaved in severity

is a situation which damages the child's reliance in the future. Similarly, the teenagers wetting his/her bed because of sexual dreams shouldn't be offended because Freud remarks that everybody has 'Suppression feelings'. Raising healthy people by giving education appropriately and evaluating Freud's ideas at that point may be required. That the little boy sees a girl's genital organ before the appropriate age reinforces 'the fear of castration'. It is a must to be careful about this situation. As mentioned in the study, the development of id, ego, superego are the topics Freud concentrates on.

The development of awareness about id, ego, superego shows how to be behaved in education. The guilt, to be disapproved feeling, the punishment etc. cause serious damages in human's education. The improvement of superego becomes much easier via education. The integration of psychoanalysis and pedagogic education increases the awareness of Oedipus complex, narcissism, deviant behaviors, sexual curiosity. In this context, caretakers and parents should take education about the child's developmental period by avoiding their own value judgements. They should behave according to these periods. Neurotic people appears with excessive pressure and fear in the education field, too. The examples given in this study in detail show how Freud's views are integrated with education. The information is strength and it makes people richer. Taking advantage of Freud's mastermind in education will be useful for understanding human better and for analyzing human's spiritual world.